

Justė POVILAITIENĖ
Vilniaus universiteto Šiaulių akademija

Fizinių ir vidinių migracijos patirčių sąveika šiuolaikinėje lietuvių ir britų paauglių literatūroje: tapatybės transformacijos

Santrauka. Straipsnyje tiriama fizinės ir vidinės migracijos patirčių sąveika keturiuose šiuolaikinės lietuvių ir britų paauglių literatūros kūriniuose. Analizė grindžiama Peterio L. Bergerio ir Thomaso Luckmanno (1966) socialinės tikrovės konstravimo teorija, Eriko H. Eriksono (1968) psichosocialinio vystymosi koncepcija ir Homi'io K. Bhabhos (1994) hibridinės tapatybės samprata. Tyrime nagrinėjama, kaip migracija, šeimos dezintegracija, kultūrinė atskirtis ir emocinis atitolimas veikia paauglių tapatybės raidą ir savivoką. Analizuojami šie kūriniai: Akvilinos Cicėnaitės „Kengūrų slėnio paslaptis“ (2014), Renatos Šerelytės „Rebekos salos“ (2014), Orlagh Collins „All the Invisible Things“ (2019) ir Nikki Sheehan „Goodnight, Boy“ (2017).

Straipsnyje atskleidžiama, kad migracija šiuose tekstuose vaizduojama kaip kompleksiškas procesas, apimantis geografinį persikėlimą, psichologinę traumą ir vidinę transformaciją. Tapatybės ieškoma per simbolines erdves, santykį su reikšmingais kitais ir naratyvinę savirefleksiją. Šios analizės įžvalgos leidžia geriau suprasti, kaip literatūroje konstruojamos migracijos ir tapatybės patirtys.

Raktažodžiai: migracija, paauglių literatūra, tapatybė, trauma, hibridiškumas.

Migracijos patirtys šiuolaikinėje paauglių literatūroje įgauna įvairias formas: apima ne tik fizinį, geografinį persikėlimą (tarp šalių ar šalies viduje), bet ir vidinę transformaciją, susijusią su netektimi, socialine izoliacija, traumos įveika bei tapatybės paieškomis. Lietuvių ir britų paauglių problemų prozoje¹ migracija dažnai vaizduojama kaip lūžio taškas,

¹ Paauglių problemų proza šiame straipsnyje suprantama kaip realistinio pobūdžio jaunimo literatūra, kurioje nagrinėjami paauglių psichosocialiniai sunkumai (pavyzdžiui, netektis, socialinė atskirtis, šeimos krizė, tapatybės paieškos), dažnai akcentuojant vidinę veikėjo raidą ir socialinį kontekstą.

destabilizuojantis įprastą tikrovę, tačiau kartu suteikiantis galimybę rekonstruoti subjektyvų „aš“, iš naujo apibrėžti priklausymo jausmą², šeimos ryšius ir kultūrinę tapatybę.

Nors vaikų ir paauglių literatūroje vis daugiau dėmesio skiriama priverstinės migracijos, pabėgėlių ar diasporos tematikai, vis dažniau išryškinamas ir vidinių, psichologinių pokyčių vaidmuo. Vis dėlto tiek Lietuvos, tiek tarptautiniuose literatūrologijos tyrimuose vis dar stinga mokslo darbų, kuriuose būtų kompleksiskai tyrinėjama fizinės³ ir vidinės⁴ migracijos sąveika, ypač per traumos, tapatybės kaitos ir hibridinės savasties⁵ formavimosi prizmę. Šiuo straipsniu siekiama papildyti šį tyrimų lauką, susitelkiant į fizinės migracijos iššūkių ir vidinio virsmo sąsajas šiuolaikinėje lietuvių ir britų paauglių problemų prozoje.

Remiantis Peterio L. Bergerio ir Thomaso Luckmanno socialinės tikrovės konstravimo teorija⁶, Eriko H. Eriksono psichosocialinio vystymosi koncepcija⁷, Judithos Herman traumos tyrimais⁸ ir Homi'io K. Bhabhos hibridinės tapatybės samprata⁹, straipsnyje analizuojami keturi šiuolaikiniai paauglių literatūros kūriniai: Akvilinos Cicėnaitės „Kengūrų slėnio paslaptis“ (2014), Renatos Šerelytės „Rebekos salos“ (2014), Orlagh Collins „All the Invisible Things“ (2019) ir Nikki Sheehan „Goodnight, Boy“ (2017). Šiuose kūriniuose migracija analizuojama kaip egzistencinis virsmas – fizinis, emocinis ir kultūrinis, – kai veikėjai susiduria su nebeatpažįstama tikrove ir turi iš naujo apibrėžti save per santykį su erdve, šeima ir kitais.

Straipsnio tikslas – atskleisti, kaip fizinės migracijos patirtys gali veikti veikėjų psichosocialinę raidą ir kaip vidinės migracijos procesai – tapatybės transformacija, traumos įveika ir priklausymo poreikis – atsiskleidžia per veikėjų santykius, vidinę refleksiją ir simbolinę erdvę.¹⁰

Migracijos trauma ir hibridinė tapatybė Akvilinos Cicėnaitės romane „Kengūrų slėnio paslaptis“

A. Cicėnaitės romane „Kengūrų slėnio paslaptis“ vaizduojama paauglės Ilzės migracijos patirtis, lydima netekties, kultūrinės dezorientacijos ir gilios vidinės transformacijos.

² Vidinis suvokimas, kad paauglys yra priimtas ir turi savo vietą šeimoje, mokykloje ar bet kurioje kitoje bendruomenėje.

³ Šiame straipsnyje fizinė migracija suprantama kaip geografinis gyvenamosios vietos pakeitimas (persikėlimas į kitą šalį, miestą ar regioną), keičiantis paauglio socialinę aplinką, santykius ir kasdienę patirtį.

⁴ „Vidinės migracijos“ sąvoka straipsnyje vartojama kaip metaforinė sąvoka, žyminti psichologinius ir tapatybės pokyčius (vidinį virsmą), kai paauglys dėl netekties, traumos ar socialinės izoliacijos patiria „perėjimą“ iš ankstesnio savęs suvokimo į naują. Tai – ne sociologinė migracijos kategorija, o literatūrinės analizės terminas.

⁵ Hibridinė tapatybė šiame tyrime suprantama remiantis H. K. Bhabhos (1994) idėja, kad migracijos ir kultūrinės sandūros sąlygomis tapatybė formuojasi tarpinėje erdvėje (angl. *in-between/third space*), kurioje susikerta ir transformuojasi ankstesnės ir naujos kultūrinės reikšmės.

⁶ Berger, Peter L. ir Luckmann, Thomas, *The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge*. London: Penguin Books, 1966, 163–183.

⁷ Erikson, Erik H., *Identity: Youth and Crisis*. New York: W. W. Norton & Company, 1968, 128–135.

⁸ Herman, Judith, *Trauma and Recovery: The Aftermath of Violence—from Domestic Abuse to Political Terror*. New York: Basic Books, 1992, 1–20.

⁹ Bhabha, Homi K., *The Location of Culture*. London: Routledge, 1994, 38–39.

¹⁰ Erdviniai motyvai, per kuriuos paauglių literatūroje modeliuojama veikėjo psichologinė ir socialinė tikrovė.

Kūrinys atskleidžia, kaip fizinė migracija tampa neatsiejama nuo psichologinės kelionės – veikėjos bandymo suprasti save ir savo vietą naujoje kultūrinėje erdvėje. Pasakojimas grindžiamas gilumine traumos ir socialinės atskirties patirtimi, kuri perauga į refleksyvią hibridinę tapatybės brandą.

Pagrindinė veikėja – dvylikos metų Ilzė – vaizduojama kaip jautri, intelektualiai paauglė, kurios vidinis pasaulis glaudžiai susijęs su mamos netektimi ir nesavanoriška migracija į Australiją. Jos fizinis išskirtinumas – raudoni plaukai ir blyški oda – veikia kaip kultūrinio kitiškumo ženklas naujoje aplinkoje, kurioje, kaip ji pati pastebi, „visi tarsi gimę su maudymosi kostiumėliais“¹¹. Čia Ilzė jaučiasi svetima tiek fiziškai, tiek socialiai. Anot P. L. Bergerio ir T. Luckmanno¹², tapatybė formuojasi per socialinę sąveiką – ji įtvirtinama reikšmingų kitų¹³ žvilgsniu ir pasitvirtina per kasdienes institucines patirtis¹⁴. Ilzės atveju tokios sąveikos beveik nėra. Ji neturi patikimų reikšmingų kitų, kurie padėtų konstruoti jos tapatybę. Šis socialinės paramos vakuumas nulemia jos tapatybės trapumą ir savasties krizę.

Australijos aplinka – karštis, paplūdimiai, drovėjimasis maudytis – simbolizuoja kultūrinį diskomfortą ir tapatybės dezorientaciją. Tik dykumoje, prie Raudonosios uolos Ilzė pajunta galinti priimti naują aplinką kaip estetinį ir dvasinį patyrimą, kuris leidžia atsiskleisti naujai jos versijai. Pasak H. K. Bhabhos¹⁵, migranto hibridinė tapatybė gimsta tarpinėje erdvėje. Būtent čia, dykumoje, įvyksta lūžis – Ilzė pradeda integruoti dvi skirtingas kultūrinės tikrovės. Dykuma romane veikia ne kaip paprasta geografinė vieta, o kaip pereinamoji erdvė „nei čia, nei ten“, kurioje Ilzė laikinai išėina iš kasdienės socialinės tikrovės (mokyklos, namų, vertinimų, spaudimo prisitaikyti) ir patiria save kitaip.

Psichologinis Ilzės nepritaipimas aiškiai pasireiškia per kūno vaizdo ir socialinio statuso temas: „galvoju, kad yra stora“¹⁶, „drovėjosi vilkėti maudymosi kostiumėlių“¹⁷, „klasės draugai neturi sužinoti“¹⁸ apie jos vandens baimę. Tokios abejonės dėl kūno vaizdo, socialinio pripažinimo ir savęs suvokimo atskleidžia paauglystei būdingą tapatybės trapumą, kurį E. H. Eriksonas¹⁹ apibrėžia kaip tapatybės ir vaidmenų sumaišties konfliktą.

Didelę įtaką Ilzės savijautai daro jos santykis su tėvu – racionali, emociškai uždaru žmogumi, dėl kurio aistros traukiniams šeima ir persikelia į Australiją: „Jei ne tie tėčio traukiniai, dabar iki šiol eičiau į savo mokyklą“²⁰. Tėvo kontrolės, o ne empatijos pagrindu

¹¹ Cicėnaitė, Akvilina, *Kengūrų slėnio paslaptis*. Vilnius: Alma littera, 2014, 14.

¹² Berger ir Luckmann, *The Social Construction of Reality*, 194–195.

¹³ Artimi asmenys, kurių pripažinimas, vertinimas ir santykis padeda formotis tapatybei.

¹⁴ Paauglio išgyvenimai gyvenant institucijų (pavyzdžiui, globos namų, ligoninės, socialinės globos sistemos) reguliuojamoje aplinkoje, kurioje jo kasdienybę nulemia kontrolė, taisyklės ir ribota asmeninė autonomija.

¹⁵ Migranto hibridinė tapatybė – tai tapatybė, gimstanti tarp skirtingų kultūrinių, kalbinių ir socialinių kontekstų. H. K. Bhabhos teorijoje hibridiškumas reiškia neišvengiamą tarpinę būseną, kai individas, palikęs savo pradinę kultūrinę aplinką, ne iki galo įsilieja į naująją, o egzistuoja tarp jų – abiejose ir nė vienoje visiškai. Ši tarpinė erdvė tampa kūrybine vieta, kurioje mezgasi naujos tapatybės formos, paremtos dialogu, prieštaravimu ir nuolatiniu savęs perkonstravimu (plačiau žr. Bhabha, *The Location of Culture*, 36–39, 112–122).

¹⁶ Cicėnaitė, *Kengūrų slėnio paslaptis*, 14.

¹⁷ *Ibid.*

¹⁸ *Ibid.*, 31.

¹⁹ Erikson, *Identity: Youth and Crisis*, 128–135.

²⁰ Cicėnaitė, *Kengūrų slėnio paslaptis*, 12.

kuriamas bendravimas nulemia, kad Ilzė nejučia emocinio saugumo. Anot E. H. Eriksono²¹, paaugliui būtina patirti tapatybės pripažinimą artimuose santykiuose, o kai šių santykių nėra, savivokos krizė gilėja.

Motinos netektis yra vienas esminių traumos šaltinių. Ilzei nesuteikiama galimybė nei pasirengti atsisveikinti, nei sulaukti emocinio palaikymo: „Bet visa tai sužinojau jau vėliau. Man niekas nieko nesakė“²². Remiantis Laurie Vickroy²³ teorinėmis išvalgomis, trauminė patirtis dažnai atsiskleidžia ne tiesiogiai, o per simbolinius ženklus, nutylėjimus, pasikartojančius veiksmus ar daiktus, kurie tampa psichologiniu atspindžiu. Medalionas su mamos nuotrauka, kurį Ilzė nuolat nešioja, tampa simboliu ritualu, padedančiu susidoroti su trauminės patirties sukeltais išgyvenimais. Tai – nuolatinis ryšys su praeitimi, reikšmės laikmena ir pasitikėjimo savimi šaltinis.²⁴

Svarbus transformacijos ženklas – Ilzės tikėjimas mamos dvasiniu buvimu: „Gal Ilzė saugo ir globoja nematoma jos siela?“²⁵ Tai rodo, kad trauma pradeda įgyti simbolinę reikšmę ir gali būti įprasminta. Tokia prasmės paieška, pasak L. Vickroy²⁶, būdinga traumai atsparioms tapatybės konstrukcijoms, kuriose subjekto savastis atkurama per atminties ženklus, tapatybės permąstymą ir patirties įvardijimą pasakojimu.

Miranda, tėvo naujoji partnerė, tampa grėsme Ilzės tapatybei: „Aš panaši į savo mamą“²⁷, – taria ji, kai Miranda bando lyginti ją su tėvu. Šis epizodas rodo gynybinę reakciją: išsaugoti motinos atminimą reiškia apginti savastį. Savo ruožtu teta Ema ir auklė Tija Marija simbolizuoja dvi saugumo formas: viena užtikrina ryšį su praeitimi ir Lietuva, kita – kasdienį švelnumą ir rūpestį. Būtent šių moterų dėka Ilzė pradeda integruoti savo trauminę patirtį, priimdama savo dvigubą – lietuvišką ir australišką – tapatybę.

Ilzės istorijoje ryškėja keli kertiniai fizinės migracijos patirties aspektai: kultūrinis nepritapimas, simbolinis motinos atminimas, psichologinė izoliacija ir hibridinės tapatybės formavimasis. Šie elementai liudija, kad migracijos trauma apima ne tik fizinės aplinkos pasikeitimą, bet ir giluminę psichologinę kelionę į save – į naujos savasties konstravimą tarp dviejų kultūrų šeimos pradžioje ir vidinės kaltės kontekste.²⁸

Vis dėlto migracijos patirtis paauglių problemų prozoje ne visada reiškiasi kaip geografinis persikėlimas. R. Šerelytės romane „Rebekos salos“ ji įgauna simbolinę formą ir atsiskleidžia kaip vidinė tapatybės transformacija, konstruojama per liminalias salas.

²¹ Erikson, *Identity: Youth and Crisis*, 162.

²² Cicėnaitė, *Kengūrų slėnio paslaptis*, 180.

²³ Vickroy, Laurie, *Trauma and Survival in Contemporary Fiction*. Charlottesville: University of Virginia Press, 2002, 9–13.

²⁴ Berger ir Luckmann, *The Social Construction of Reality*, 194.

²⁵ Cicėnaitė, *Kengūrų slėnio paslaptis*, 111–112.

²⁶ Vickroy, *Trauma and Survival in Contemporary Fiction*, 8–9.

²⁷ Cicėnaitė, *Kengūrų slėnio paslaptis*, 34.

²⁸ Bhabha, *The Location of Culture*, 36–39; Erikson, *Identity: Youth and Crisis*, 162.

Liminalios salos kaip vidinės migracijos ir tapatybės metafora Renatos Šerelytės romane „Rebekos salos“

R. Šerelytės romane „Rebekos salos“ maginio realizmo²⁹ estetikos priemonėmis pasakojama apie paauglės Rebekos kelionę per penkias simbolines salas: Mamos, Tėvo, Senelės, Mokyklos ir Emanuelio. Kiekviena jų atspindi specifinį Rebekos psichologinio pasaulio aspektą, o jų atsiskyrimas nuo vientiso Kasiopėjos žemyno metaforiškai žymi veikėjos vidinę fragmentaciją ir tapatybės krizę.

Sala šiame romane tampa liminalia³⁰ – tarpinių transformacijų – erdve. Remiantis Jocheno Weberio³¹ salų tipologija, tokios erdvės literatūroje simbolizuoja augimą, išbandymus arba utopines bendruomenes. Šiuo atveju kiekviena sala įkūnija psichosocialinį iššūkį, skatinantį veikėją nugalėti savasties sumaištį, socialinį infantilumą ir šeimos ryšių praradimą.

Rebekos vidinis virsmas prasideda nuo ironijos ir paniekos senatvei bei socialiniams ryšiams. Iš pradžių ji šaiposi iš senelių namų: „Senelių... skamba taip, lyg eitum pas Kalėdų Senelį į svečius. <...> Ten daržovių prieglauda. <...> Ko vertas gyvenimas, jeigu žmogaus laukia tokia baigtis?“³² Tokios reakcijos liudija jos atsiribojimą nuo tikrovės ir egocentrišką pasaulio matymą. Tačiau lankydamą Oną Mariją Rebeka patiria emocinį lūžį: „kuo toliau, tuo labiau jautė, kaip jis [atžarus pasipiktinimas, – *aut. past.*] tirpsta, užleisdamas vietą keistam jausmui, tokiam nebūdingam maištingai sielai – ramybei“³³. Šį virsmą galima sieti su E. H. Eriksono psichosocialinės raidos teorija³⁴, kurioje teigiama, kad paauglystėje vykstantis konfliktas tarp tapatybės ir vaidmens sumaištis išsprendžiamas per autentiškus ryšius su kitais. Ona Marija, kaip reikšmingas kitas, tampa veidrodžiu, padedančiu Rebekai ugdytis empatiją ir prisiimti socialinę atsakomybę.

Tėvų emocinis atsiribojimas, kaip pažymi P. L. Bergeris ir T. Luckmannas³⁵, sutrikdo pirminę socializaciją – bazinį pasaulio ir savęs supratimo pagrindą, formuojamą vaikystėje per artimą ryšį su reikšmingais kitais. Kai ši struktūra sutrinka, tapatybė formuojasi chaotiškai, o paauglys praranda galimybę kurti stabilią socialinę tikrovę. Rebekos atveju tai pasireiškia pasaulio išskaidymu į nesusijusius subpasaulius³⁶ – paralelines tikrovės zonas, kuriose trūksta nuoseklumo ir emocinio tvirtumo. Tėvų sukonstruota estetizuota, bet emociškai sterili aplinka dar labiau gilina šį susiskaldymą.

²⁹ Maginis realizmas šiame kontekste reiškia pasakojimą, kuriame realistinė kasdienybė susipina su fantastiniais ar simboliniais elementais, nepažeidžiant realybės logikos, bet išplečiant jos interpretacines galimybes.

³⁰ Liminali erdvė – pereinamoji, tarpinė būseną ar vieta, kurioje subjektas patiria virsmą (tapatybės kaitą, senos tvarkos irimo ir naujos kūrimosi procesą).

³¹ Weber, Jochen, *Sala vaikų ir jaunimo literatūroje*, iš vokiečių kalbos vertė Rūta Jonynaitė, *Rubinaitis* 1 (4) (1996), žiūrėta 2025 birželio 28, <https://www.ibbylietuva.lt/rubinaitis/1996-nr-1-4/sala-vaiku-ir-jaunimo-literaturoje/>.

³² Šerelytė, Renata, *Rebekos salos*. Vilnius: Alma littera, 2014, 8.

³³ *Ibid.*, 86.

³⁴ Erikson, *Identity: Youth and Crisis*, 128–135.

³⁵ Berger ir Luckmann, *The Social Construction of Reality*, 150.

³⁶ P. L. Bergerio ir T. Luckmanno teorijoje subpasauliai – tai dalinės socialinės tikrovės sritys, susijusios su tam tikromis institucijomis ar socialiniais vaidmenimis, kuriose individas funkcionuoja pagal specifines taisykles ir reikšmes.

Sugrįžusi iš simbolinės kelionės, Rebeka ima trokšti tikrumo: „apsidairiusi po kambarį, tą suvokė. Ji troško, kad viskas nebūtų taip dailu ir iščiustyta, kad kas nors būtų tikra. Iš Ten.“³⁷ Ji pareiškia: „[N]ieko nereikia išgalvoti!.. Ir apsimesti, kad tas išgalvojimas yra svarbesnis už tai, kas gyva.“³⁸ Tokia nuostata žymi jos fiktyvios tikrovės atmetimą ir naujos, asmeniškai kuriamos realybės paiešką.

Šią kelionę galima sieti su P. L. Bergerio ir T. Luckmanno³⁹ aprašytu resocializacijos procesu – per naujus socialinius susidūrimus ir reikšmingų kitų įtaką palaipsniui rekonstruojama tapatybė. Močiutė, Emanuelis, Ona Marija tampa katalizatoriais: jų dėka Rebeka pradeda suvokti save kaip atjauciantį, atsakingą subjektą, atsiveriantį ne tik sau, bet ir kitiems.

Taigi romane „Rebekos salos“ siūlomas ne tik vidinės, bet ir kultūrinės migracijos⁴⁰ modelis. Veikėjos kelionė per simbolines salas liudija apie socialinių, emocinių ir kultūrinių struktūrų dekonstrukciją, o jos sugrįžimas – apie naujos savasties kūrimą, grįstą psichosocialine branda, empatija ir tikrumo ilgesiu.

Šis simbolinės migracijos modelis leidžia pereiti prie britų paauglių problemų prozos, kurioje migracijos patirtis dažniau siejama su konkrečiais erdvės pokyčiais ir jų sukeliomis vidinėmis tapatybės permainomis.

Tapatybės dinamika: išorinė ir vidinė migracija Orlagh Collins romane „All the Invisible Things“

O. Collins romane „All the Invisible Things“ pagrindinės veikėjos Vetės tapatybė formuojama per dvilypę migraciją: fizinę, iš Londono į Somersetą ir atgal, ir vidinę, lydimą praradimų, socialinės adaptacijos ir seksualinės savivokos. Šis tapatybės virsmas grindžiamas asmenine trauma, šeimos dezintegracijos⁴¹ ir priklausymo jausmo paieškos patirtimi.

Jau pirmuosiuose romano puslapiuose atskleidžiama, kad veikėjos santykis su savo vardu yra problemiškas. Jis tampa nesaugios tapatybės simboliu: „Mano vardas – Helvetica. Kaip tas šriftas. Kai tik žmonėms jį pasakau, laukiu jų veido išraiškos <...>“⁴². Pasak P. L. Bergerio ir T. Luckmanno⁴³, tapatybė konstruojama per reikšmingų kitų reakcijas, todėl Vetės savivoka nuo pat pradžių priklauso nuo aplinkinių žvilgsnių. Vėliau atskleista

³⁷ Šerelytė, *Rebekos salos*, 179.

³⁸ *Ibid.*, 178.

³⁹ Resocializacija reiškia procesą, kurio metu individas performuoja savo tapatybę, perima naujas vertybes, normas ir vaidmenis, dažniausiai susidūręs su nauja institucine ar socialine aplinka (plačiau žr. Berger ir Luckmann, *The Social Construction of Reality*, 149–150).

⁴⁰ Persikėlimas (ar perėjimas) į kitą kultūrinę sistemą, kai keičiasi priklausymo jausmas, savivoka ir kasdienės normos.

⁴¹ Šeimos kaip vientiso emocinio ir socialinio vieneto irimas, kai nutrūksta arba susilpnėja šeimos narių tarpusavio ryšiai, pasitikėjimas, bendravimas ir palaikymas. Šeimos dezintegracija gali pasireikšti per tėvų skyrybas, vieno iš tėvų netektį, emocinį atsiribojimą, smurtą, priklausomybes, globos institucijas ar ilgalaikę atskirtį, todėl paaugliui tampa svarbiu nestabilumo, traumos ir tapatybės krizės šaltiniu.

⁴² Collins, Orlagh, *All the Invisible Things*. London: Bloomsbury Publishing, 2019, 1.

⁴³ Berger ir Luckmann, *The Social Construction of Reality*, 150.

vardo kilmė (mama jį parinko dėl mėgstamo šrifto) tampa reikšmingu posūkio veiksmu tapatybės integracijai: „Helvetica gali viską. Helvetica gali būti bet kuo.“⁴⁴

Vidinė migracija prasideda po motinos mirties – trauminio įvykio, kuris destabilizuoja Vetės pasaulį: „Likus trims savaitėms iki mano tryliktojo gimtadienio, mamą paguldė į ligoninę <...>. Po aštuonių dienų ji nustojo kvėpuoti visam laikui.“⁴⁵ Kaip teigia J. Herman⁴⁶, vaikystėje patirta netektis suardo saugumo jausmą ir ilgainiui sukelia emocinį nestabilumą. Tėvo nesugebėjimas reaguoti emociškai („prisigėrė, o kai baigė rėkti į dangų, parėjo į namus ir pradėjo rėkti ant Bensio reprodukcijos“⁴⁷) dar labiau gilina veikėjos izoliaciją. Paaugliui formuojant tapatybę reikšminga artima emocinė atrama šeimoje. Kai tokio ryšio stinga, stiprėja nesaugumo jausmas ir ryškėja tapatybės formavimosi įtampa. Tėvas, nors stengiasi, prisipažįsta: „Vis dar mokausi, kaip vienam auginti vaikus“⁴⁸, tačiau jo sprendimai, pavyzdžiui, persikraustymas į Somersetą, priimami ignoruojant Vetės balsą, o tai didina jos bejėgiškumą.

Vienas svarbiausių tapatybės formavimo veiksnių – Vetės ryšys su Pezu. Vaikystės draugystė apibūdinama kaip emocinio „aš“ atradimas: „Turėjau tikrą draugą – mus skyrė tik gatvė – ir pirmą kartą atrodė, kad tikrai gyvenu“⁴⁹. Tačiau fizinė migracija nutraukia jų ryšį, o sugrįžusi Vetė jaučia emocinį neatitikimą: „Noriu pasikalbėti apie tai, kaip mes vienas kito ilgėjomės [...], bet Pezas atrodo pasikeitęs. Ypač kai pati jaučiuosi vis dar tokia pati.“⁵⁰ Ši dinamika siejasi su Jameso Marcia'os⁵¹ apibrėžtu tapatybės moratoriumu – laikotarpiu, kai paauglys dar tyrinėja įvairias savasties galimybes, tačiau vengia galutinai apsispręsti.

Galop draugystė atsinaujina: „Aš visada būsiu tavo draugė“⁵², – šis pareiškimas žymi emocinio pripažinimo momentą, kuris sudaro sąlygas nuodugniau tyrinėti tapatybę. Vetės seksualumo paieškos tema susipina su kitoniškumo patirtimi: „Tai ne tiek baimė dėl šių jausmų, kiek nesirengimas garsiai paskelbti, kad juos turiu“⁵³. Ji suvokia save kaip paauglę be mamos, su keistu vardu, gyvenančią nuolatinėje vidinėje įtampoje tarp to, kas ji yra, ir to, kaip ją mato kiti. P. L. Bergerio ir T. Luckmanno⁵⁴ požiūriu, socialinė tapatybė formuojama per žmonėms priskiriamus apibūdinimus, o Vetė bijo dar vieno tokio apibrėžimo, kuris ją dar labiau atskirtų. Visgi po Pezo avarijos Vetė pasiryžta nebeslėpti tiesos ir prisipažįsta esanti biseksuali. Šį apsisprendimą galima sieti su didesniu tapatybės aiškumu ir įsipareigojimu sau.⁵⁵

44 Collins, *All the Invisible Things*, 95.

45 *Ibid.*, 19.

46 Herman, *Trauma and Recovery*, 51.

47 Collins, *All the Invisible Things*, 20.

48 *Ibid.*, 32.

49 *Ibid.*, 18.

50 *Ibid.*, 58, 61.

51 Kroger, Jane, *Identity Development: Adolescence Through Adulthood*. Thousand Oaks: Sage Publications, 2004, 7.

52 Collins, *All the Invisible Things*, 226.

53 *Ibid.*, 63.

54 Berger ir Luckmann, *The Social Construction of Reality*, 166.

55 Kroger, *Identity Development*, 98.

Vetės kelionė atgal į Londoną – fizinė migracija – tampa simboline savęs susigrąžinimo vieta: „Netrukus vėl būsiu Londone. Netrukus vėl būsiu savimi“⁵⁶. Tai liudija, kad fizinis sugrįžimas į gimtąją erdvę įgalina tapatybės integraciją. Kaip rašoma romane, Somerseite Vetė jautėsi, lyg „matuotūsi svetimas tapatybes kaip kombinezonus ar džinsus“⁵⁷, o tik Londone gali būti autentiška. H. K. Bhabhos⁵⁸ požiūriu, tokia patirtis rodo tapatybės tapumą tarpinėje kultūrinėje erdvėje, kai priklausymas nėra duotas iš anksto, bet formuojamas per kasdienius santykius ir vidinį tapatybės permąstymą.

Vetės istorija parodo, kad migracija paauglių literatūroje gali veikti ne tik kaip geografinis judėjimas, bet ir kaip emocinė transformacija. Trauma, kultūrinis sumišimas ir tapatybės paieškos persmelkia tiek kasdienius veikėjos pasirinkimus, tiek jos santykį su savimi ir aplinka. Ši analizė parodo, kaip per fizinę migraciją išryškėja hibridinė tapatybė, o vidinė kelionė tampa brandos ir prasmės paieška.

Dar radikalesnis ir trauminis migracijos patyrimas paauglių literatūroje pateikiamas N. Sheehan romane „Goodnight, Boy“, kuriame migracija susijusi su prievarta, socialine atskirtimi ir asmens tapatybės irimu, o išsilaisvinama per vidinį pasakojimą ir emocinius ryšius.

Trauminės migracijos patirtys ir išsilaisvinimo kelias Nikki Sheehan romane „Goodnight, Boy“

N. Sheehan romane „Goodnight, Boy“ vaizduojama itin sudėtinga paauglio migranto DK patirtis, grįsta smurtu, atskirtimi, netektimi ir tapatybės nykimu. Kūrinio pasakojimo forma – nuolatinis kreipimasis į šunį Bojų – tampa vidiniu dienoraščiu, kuriame veiktas atsiskleidžia per traumas, netekties ir tapatybės konstravimo temų prizmę. Migracija čia perteikiama kaip trauminis procesas, paliekantis gilius psichologinius randus, bet kartu tampantis išsilaisvinimo, atgimimo ir naujos tapatybės pradžia.

Romano pradžioje DK vaizduojamas kaip anonimiškas, dokumentų neturintis paauglys, nežinantis net savo gimimo datos. Šeimos netektis ir patekimas į prekybos vaikais tinklą suardo jo gyvenimo tęstinumą ir tapatybės formavimosi procesą. Jo tapatybė ne kuriama, o veikia nyksta, virsta fragmentiška ir trapią: „Kai man buvo septyneri, vyras atvedė mane į „Saldžių angelų“ vaikų namus, bet moteris, kuri skusdama man galvą išdraskė odą, pasakė, kad nuo šiol man bus penkeri.“⁵⁹ Tai – institucinio smurto mechanizmas, kuriame net biologiniai faktai – vardas, gimimo data, šeimos ryšiai – tampa socialinės kontrolės ir manipuliacijos įrankiais. Tokia situacija atskleidžia P. L. Bergerio ir T. Luckmanno⁶⁰ įžvalgų aktualumą, kad socialinė tikrovė nėra savaime duota. Ji konstruojama per reikšmingų kitų ir institucijų veiklą. Vaikystėje šio proceso nutrūkimas ar iškraipymas tampa smarkiai traumuojančia patirtimi.

⁵⁶ Collins, *All the Invisible Things*, 21.

⁵⁷ *Ibid.*, 86.

⁵⁸ Bhabha, *The Location of Culture*, 38–39, 212–213.

⁵⁹ Sheehan, Nikki, *Goodnight, Boy*. London: Rock the Boat, 2017, 62.

⁶⁰ Berger ir Luckmann, *The Social Construction of Reality*, 149–152, 173–174.

Socialinės atskirties kulminacija – DK izoliacija ligoninėje, kurioje jis praranda ne tik kalbinius įgūdžius, bet ir ryšį su savastimi. Kūno judesiai – lingavimas lovoje – reflektuoja vidinę sumaištį ir nesąmoningą tapatinimąsi su vaikais, kurių buvimas visuomenėje lieka nematomas. Pasak E. H. Eriksono⁶¹, ankstyvas nesaugumas ir emocinio ryšio stoka formuoja nepasitikėjimą pasauliu, kuris vėliau gali pasireikšti izoliacija ir tapatybės krizėmis. Tačiau net ir šios būsenos DK išlaiko moralinį jautrumą – gebėjimą atjausti, prisirišti prie gyvūno ir atsisakyti visiškai susitapatinti su jam primesta smurtine aplinka.

Ryšys su Melane, moterimi, kuri jį įsivaikina, tampa DK transformacijos lūžiu. Ji ne tik fiziškai jį priglaudžia, bet ir simboliškai suteikia tapatybę: „Tu dabar oficialiai esi mano sūnus!“⁶² Šis momentas atitinka E. H. Eriksono⁶³ įžvalgą, kad tapatybė formuojasi per pripažinimą reikšmingo kito akyse. Melanė tampa ne tik globėja, bet ir pirmuoju žmogumi, kuris berniuką mato, išklauso ir nesiekia pakeisti. Taip suformuojama nauja socialinė tikrovė, kurioje DK egzistuoja kaip vertingas, mylimas asmuo.

Melanės vyras, DK tėvis, savo ruožtu tampa smurtaujančia figūra: jis kontroliuoja, šantažuoja, gąsdina paauglį ir galiausiai jį fiziškai izoliuoja – uždaro į šuns būdą. Šis veiksmas simbolizuoja visišką dehumanizaciją: DK ne tik atskiriamas nuo žmonių, bet ir prilyginamas gyvūnui. Vis dėlto uždarytas būdoje, bet nebūdamas visiškai vienas, DK kartu su Bojumi patiria savo traumą visu jos svoriu. Čia prasideda jo kelias į atsitiesimą ir sprendimą bėgti. Trauminės patirties įsisąmoninimas sukuria prielaidas ne tik veikėjo psichologiniam lūžiui, bet ir pačios istorijos transformacijai. Galiausiai išnyksta tai, kas ilgai laikė DK nelaisvėje. Įtėvio pradingimas romano pabaigoje yra ne baismės aktas, o simbolinis traumos priežasties pašalinimas iš pasakojimo. Jo dingimas reiškia DK psichologinį išsilaisvinimą, vidinę laisvę.

Dar iki traumos kulminacijos DK užmezga stiprų emocinį ryšį su šunimi Bojumi. Ši draugystė vėliau tampa jo vieninteliu psichologinio stabilumo ir priklausymo pagrindu. Bojus yra ne tik pašnekovas, bet ir saugumo šaltinis: „Aš negaliu būti savimi be jūsų dviejų – tavęs ir Melanės.“⁶⁴ Tai parodo, kad tapatybė čia formuojasi per emocinį ryšį, kuris grindžiamas ne dokumentais ar statusu, o prieraišumu, ištikimybe ir saugumu. Pasak P. L. Bergerio ir T. Luckmanno⁶⁵, tokios simbolinės struktūros leidžia rekonstruoti socialinę tikrovę net ir po traumos.

Romanas baigiasi DK psichologinio virsmo kulminacija – jis daugiau sužino apie savo biologinę šeimą ir sulaukia Melanės pažado, kad nuo šiol pats galės spręsti, ar likti, ar išeiti: „Ji sako, kad mes trys niekada neturėtume būti atskirti. Tik jei aš to norėsiu.“⁶⁶ Tai rodo, kad DK tampa subjektu, galinčiu valdyti savo gyvenimą, o migracija – ne tik trauma, bet ir galimybė sukurti naują savastį.

⁶¹ Erikson, *Identity: Youth and Crisis*, 96–97.

⁶² Sheehan, *Goodnight, Boy*, 164.

⁶³ Erikson, *Identity: Youth and Crisis*, 22.

⁶⁴ Sheehan, *Goodnight, Boy*, 61.

⁶⁵ Berger ir Luckmann, *The Social Construction of Reality*, 173–179.

⁶⁶ Sheehan, *Goodnight, Boy*, 339.

Ši individuali transformacijos istorija papildo platesnį migracijos temų lauką lietuvių ir britų paauglių literatūroje. Kultūrinės reprezentacijos rodo ne tik traumas, bet ir priklausymo bei tapatybės paieškos skirtumus.

Migracijos kultūrinės reprezentacijos: Lietuvos ir Jungtinės Karalystės kontekstai

Analizuojant šiuolaikinę lietuvių ir britų paauglių literatūrą, išryškėja esminis skirtumas tarp fizinės ir vidinės migracijos reprezentacijų. Lietuvių kūriniuose migracija dažniausiai siejama su šeimos dezintegracija, emocinėmis netektimis ir užsisklendimu, o britų tekstuose akcentuojamos institucinės patirtys, socialinis atskyrimas ir individualios tapatybės paieškos traumas kontekste. Nors kultūrinės reprezentacijos skiriasi, visas keturias analizuojamas istorijas jungia bendras vidinės transformacijos leitmotyvas.

R. Šerelytės romane „Rebekos salos“ migracijos patirtis įgyja metaforinę formą. Veikėjos kelionė per penkias simbolines salas (Mamos, Tėvo, Senelės, Mokyklos ir Emanuelio) atspindi psichologinę fragmentaciją ir tapatybės paieškas. Sala čia tampa liminalia erdve – tarpinė būseną tarp vaikystės ir brandos. Ši migracija nėra geografinė, bet kultūrinė ir vidinė: Rebeka atitrūksta nuo pirminės šeimos ir socialinės struktūros, bandydama formuoti naują savastį per santykius su kitais ir atsisakydama fiktyvių savęs vaizdinių. Taigi jos kelionė tampa resocializacijos procesu, o tapatybės virsmas siejasi su reikšmingų kitų vaidmeniu ir socialinės tikrovės perkonfigūravimu.

A. Cicėnaitės „Kengūrų slėnio paslaptis“ migracijos procesas tiesiogiai susijęs su geografiniu persikėlimu ir giliu emociniu sukrėtimu. Po motinos mirties Ilzė kartu su tėvu išvyksta į Australiją, ten patiria kultūrinį šoką, socialinį atskyrimą ir kaltę dėl netekties. Šioje istorijoje migracija ne tik destabilizuoja įprastą tapatybės struktūrą, bet ir paskatina formuoti hibridinę tapatybę, kurią įmanoma įtvirtinti tik tarpinėje – nei visiškai lietuviškoje, nei australiškoje – erdvėje. Ilzės emocinis ryšys su motina išlieka pagrindiniu simboliu atramos tašku, padedančiu jai įprasminti savo patirtį ir pradėti vidinį virsmą.

Britų autorės O. Collins romane „All the Invisible Things“ migracijos patirtis aprėpia tiek fizinį persikėlimą (iš Londono į Somersetą ir atgal), tiek vidinę tapatybės kelionę, susijusią su emociniu perkėlimu, netektimi ir savęs paieškomis. Po motinos mirties Vetė su tėvu ir seserimi persikelia į kitą miestą, tačiau aplinkos pokyčiai nesukuria emocinio saugumo – veikia nesijaučia savimi nė vienoje erdvėje. Vidinė migracija čia reiškiasi kaip seksualinės tapatybės kvestionavimas, bandymas atkurti ryšį su tėvu ir suvokti savo vietą visuomenėje. Vetės istorijoje atsiskleidžia tapatybės moratoriumo būseną. Ji tarsi sustoja kryžkelėje, kurioje dar tik tyrinėja save, nedrįsdama apsispręsti. Tik patirdama artimus ryšius ir priimdama savo jausmus, ji pamažu ima kurti vientisesnę savivoką.

Dar ryškesnis trauminis migracijos vaizdinys pateikiamas N. Sheehan romane „Goodnight, Boy“. Pagrindinio veikėjo DK istorijoje fizinė migracija iš Haičio į JAV susijusi su prekyba žmonėmis, globos institucijų prievarta ir dokumentinio tapatumo ištrynimu. Paauglys netenka ne tik šeimos, bet ir gimimo datos, vardo bei tapatybės. Toks socialinės

tikrovės suardymas itin traumuoja, nes naikina subjektyvios tikrovės⁶⁷ vientisumą. Tik ryšys su gyvūnu – šunimi Bojumi – ir įmotė Melanė padeda DK susigrąžinti žmogiškąjį orumą ir kurti naują tapatybę. Šiuo atveju migracija reprezentuojama ne tik kaip žeminantis, bet ir kaip transformuojantis virsmas, kurį įveikti padeda naratyvinė terapija (gijimo per pasakojimą procesas), reikšmingų kitų parama ir naujos socialinės erdvės sukūrimas.

Apibendrinant galima teigti, kad lietuvių literatūroje migracija dažniausiai siejama su šeimos praradimo patirtimi, kultūrinių šaknų nutrūkimu ir emociniu uždarmumu, o britų kūriniuose labiau akcentuojami institucinės aplinkos iššūkiai, socialinės nelygybės patirtys ir asmeninė laisvė formuoti savo tapatybę. Šie skirtumai atspindi ne tik kultūrinius pasakojimo modelius, bet ir skirtingas socialines realybes, kuriose formuojasi jauno žmogaus savastis. Vis dėlto visus kūrinius jungia migracijos kaip vidinio ir išorinio virsmo patirtis, kurioje reikšmingiausia vaidmenį atlieka priklausymo jausmas, empatija, naratyvinis savęs pažinimas ir psichologinis augimas.

Išvados: tarp fizinės migracijos ir vidinių tapatybės procesų

Migracijos patirtys analizuotuose šiuolaikinės lietuvių ir britų paauglių problemų prozos kūriniuose atskleidžiamos kaip daugiasluoksnis reiškinys, apimantis tiek geografinį persikėlimą, tiek vidinius, psichologinius pokyčius. Keturių romanų analizė leidžia teigti, kad fizinis aplinkos pasikeitimas ar socialinis atskyrimas dažnai tampa pradiniu impulsu, iš kurio kyla ir vystosi veikėjų tapatybės klausimai, emocinis atotrūkis ir pastangos prisitaikyti prie pakitusios socialinės tikrovės.

Lietuvių literatūroje („Kengūrų slėnio paslaptis“, „Rebekos salos“) migracijos patirtys dažniau perteikiamos per simbolines erdves ir emocinio praradimo kontekstą. Šiuose tekstuose migracija reiškia ne vien judėjimą fizine prasme, bet ir vidinį atsiskyrimą, susijusį su šeimos ryšių trapumu bei priklausymo jausmo praradimu. Veikėjų savasties paieškos konstruojamos per reikšmingus simbolius ir metaforines struktūras (pavyzdžiui, salų motyvą, medalioną), leidžiančias išryškinti tapatybės nestabilumą ir bandymą rasti emocinį atramos tašką.

Britų literatūroje („All the Invisible Things“, „Goodnight, Boy“) migracijos patirtys labiau siejamos su socialinių struktūrų ir institucinių situacijų įtaka paauglių savijautai, taip pat su traumos refleksija ir pasakojimu apie patirtį, kuris tampa vidinės atramos forma. Šiuose romanuose migracija tampa ne vien gyvenamosios vietos pakeitimo faktu, bet ir kasdienybės reorganizacija po netekties ar smurto patirčių, kuriose itin reikšmingas tampa ryšys su kitu ir galimybė pasakoti apie savo patirtį.

Svarbu pabrėžti, kad vidinė migracija paauglių literatūroje gali vykti ir be fizinio persikėlimo. Tai ypač ryšku R. Šerelytės romane „Rebekos salos“, kuriame tapatybės transformacijos ir vidinė kelionė skleidžiasi simbolinėse salų erdvėse. Vis dėlto fizinė (geografinė) migracija kituose analizuotuose tekstuose veikia kaip papildomas destabilizuojantis veiksnys, sutrikdantis įprastą kasdienybės ritmą, socialinius ryšius, priklausymo jausmą,

⁶⁷ Individo asmeniškai konstruojama pasaulio samprata, kuri priklauso nuo jo patirties, emocijų, santykių ir aplinkos. Ji dažnai iškyla kaip esminis literatūrinio veikėjo pasaulio suvokimo matmuo.

emocinį saugumą bei ryšį su šeimos struktūra ir kultūrinio kontekstu, todėl dažnai sustiprina tapatybės krizę ir priklausymo poreikį.

Analizuoti kūriniai rodo, kad fizinė ir vidinė migracija dažniausiai nėra atskiri procesai. Veikėjų psichologinės būsenos kaita pasireiškia per šeimos santykius, priklausymo patirtį, reikšmingų kitų reakcijas ir erdves, kuriose permąstoma tapatybė. Šiuo požiūriu P. L. Bergerio ir T. Luckmanno socialinės tikrovės konstravimo teorija padeda paaiškinti, kaip veikėjų tapatybė priklauso nuo socialinės aplinkos stabilumo ir tarpasmeninių ryšių, o šiai tikrovei suirus, ji turi būti kuriama iš naujo per kasdienybės patirtis ir simbolines reikšmes.

H. K. Bhabhos hibridinės tapatybės samprata šiame tyrime padeda įvardyti tarpinę būseną, kurioje veikėjai balansuoja tarp praeities ir dabarties, tarp skirtingų priklausymo formų ir savivokos ribų. Analizuotuose tekstuose ši tarpinė erdvė dažniausiai pasirodo ne kaip harmoningas susitaikymas, o kaip įtampa, iš kurios gali formuotis nauja, kompleksiškesnė savasties versija.

Apibendrinant galima teigti, kad ši analizė leidžia į migracijos temą pažvelgti kaip į procesą, kuriame išoriniai pokyčiai (persikėlimas, netektis, socialinė destabilizacija) ir vidiniai tapatybės formavimosi mechanizmai (refleksija, ryšio paieška, traumos įprasminimas) veikia kartu.

Tyrimas buvo ribotas, nes analizuoti buvo pasirinkti keturi konkretūs romanai, todėl išvados taikytinos tik šių kūrinių reprezentuojamoms migracijos ir tapatybės patirtims. Vis dėlto pasirinkti tekstai leidžia daryti prielaidą, kad migracija šiuolaikinėje paauglių literatūroje gali būti vaizduojama ne tik kaip išbandymas, bet ir kaip galimybė. Veikėjai, įveikdami traumą, užmegzdami autentišką ryšį per naujus santykius ar perrašydami savo istoriją, kuria naujus tapatybės kontūrus, leidžiančius atrasti savo vietą pasaulyje ir įprasminti praeitį.

Literatūra

- Berger, Peter L. ir Luckmann, Thomas, *The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge*. London: Penguin Books, 1966.
- Bhabha, Homi K., *The Location of Culture*. London: Routledge, 1994.
- Cicėnaitė, Akvilina, *Kengūrų slėnio paslaptis*. Vilnius: Alma littera, 2014.
- Collins, Orlagh, *All the Invisible Things*. London: Bloomsbury Publishing, 2019.
- Erikson, Erik H., *Identity: Youth and Crisis*. New York: W. W. Norton & Company, 1968.
- Herman, Judith, *Trauma and Recovery: The Aftermath of Violence—from Domestic Abuse to Political Terror*. New York: Basic Books, 1992.
- Kroger, Jane, *Identity Development: Adolescence Through Adulthood*. Thousand Oaks: Sage Publications, 2004.
- Sheehan, Nikki, *Goodnight, Boy*. London: Rock the Boat, 2017.
- Šerelytė, Renata, *Rebekos salos*. Vilnius: Alma littera, 2014.
- Vickroy, Laurie, *Trauma and Survival in Contemporary Fiction*. Charlottesville: University of Virginia Press, 2002.

Justė POVILAITIENĖ

Vilnius University Šiauliai Academy, Lithuania

THE INTERPLAY OF PHYSICAL AND INTERNAL MIGRATION EXPERIENCES IN CONTEMPORARY LITHUANIAN AND BRITISH YOUNG ADULT LITERATURE: IDENTITY TRANSFORMATIONS

Summary. This article explores the interplay between physical and internal migration in four contemporary Lithuanian and British young adult novels. The analysis is grounded on Peter L. Berger and Thomas Luckmann's (1966) theory of the social construction of reality, Erik H. Erikson's (1968) model of psychosocial development, and Homi K. Bhabha's (1994) concept of hybrid identity. The paper examines how adolescent characters experience migration not only as a geographical relocation, but also as an emotional and psychological transformation shaped by loss, social disconnection, and identity shifts. The selected texts, *Kengūry slėnio paslaptis* (2014) by Akvilina Cicėnaitė, *Rebekos salos* (2014) by Renata Šerelytė, *All the Invisible Things* (2019) by Orlagh Collins, and *Goodnight, Boy* (2017) by Nikki Sheehan, reveal diverse patterns of belonging, trauma, and self-perception. Through symbolic spaces, disrupted family relations, and narrative self-expression, the protagonists negotiate hybrid identities in response to their cultural and emotional displacement. While the findings are limited to these specific texts, the study contributes to a deeper understanding of how young adult literature reflects the complex relationship between migration and identity formation.

Keywords: migration, young adult literature, identity, trauma, hybridity.